

Honnyi Levelek

és
Tudósítások.

N r o. 2.

Magyar Ország.

Miskolcztól így írtak a' múlt Decemb. 22-dikén: — A' mi Kalendáriumaink ma kezdik a' t. let, de a' természet még Novemb. utolsó hetében elkezdette azt nállunk. Először ugyan száraz kemény hideggel száraztotta fel a' sok eső miatt feldagadozott föld színét, de arra ismét esőt töltvén annyira felduzzasztotta folyóvizeinket, hogy a' Sajó és Hernád árjain nehezen gázlhattunk által egypár 24 órákig Cuga felé. Ezt ugyan Decemb. elsőbb napjaiban zúzos komor idő váltotta fel; mindazáltal azon hónap 18-dikáig annyi havat szitált le a' földszínére, hogy most már a' töltéseken könnyebben szánkázhattunk mint szekerezhettünk, és a' leg magasabb helyet is fél lábszárig érő hó borította, a' mely a' fedetlen szőlőkre nézve is hasznosnak tartatik a' szőlős gazdaktól, kivált ha úgy fog tartani a' hideg, a' mint kezdi, hogy a' melegmőrőben lévő spiritushoz hasonló Tokaji bort is megfagylaltattya. Épen ma hallom, hogy úgy járt egy a' Szepességre küldetett tele pintzetok, a' melly mi nállunk igen ritka hideg.

Talán a' farkasok is ezt érzik, mellyek szél-szó házainkhoz nyomulni mérészeinek, és ritkán térnek kártétel nélkül vissza. Hogy ez a' do-

log másutt is megessen, a' következendő szomorú történet bizonyítja: Ez előtt negyed nappal egy 18 esztendős suhantz (tzigány fitzkónak hallottuk lenni) Vadászról Szikszóra menni igyekeztén, midőn a' város végéhez közelgetett volna, három farkas megtámadta, és míg a' megszabadítására ment emberek hozzá érkezhettek volna, farkas bundába is öltöztették, és olly bővreszabták ezen szerentsélen ifjúnak, hogy a' fején és bokáján kívül egyéb tagja ki nem maradt belől. — Ezek szerént a' Norimbergai Correspondensből, a' 30-dik számú Magy. Kurirban kijegyzett idő változásokra nézve mi csak azt jegyezhetjük meg, hogy azok a' Jegyzőnek láthatárához képest bételyesedtek, de mi nálunk a' mi kalendáriumaink is gyakran bizonyossabban eltalálják azokat.

A' dolgok' arra, betse, és kelete mi nállunk napról napra mind jobban jobban igazódik az új váltóczédula' betséhez. Egy igen bölts eszköz arra, az a' limitationalis tabella, mellyet nyóltz N. Vármegyéknek Tek. deputátusai Kassán nagy szorgalommal kidolgoztak, 's ugyan ott ki is nyomtattattak, melly a' múlt vasárnap mi nálunk is közönségessé tétettetvén, mindenekben sinor mértékül vétetett, 's előjárói figyelemmel eszközöltetik is.

H í r a d á s.

Régi és sűrű óhajtozásai után szerentsésnek vallja magát a' N. Győri Evang. Gyülekezet, hogy immár esztendő óta a' maga megjobbított, és a' lehetőségig tökéletesített új magyar énekes könyvével élhet, mellynek tizimje ez: *Keresztény*

Új Énekes - Könyv, melyet szerzett, és egynéhány magános áhítatosságra tartozó imádságokkal együtt kiadott a' N. Györi Aug. Confessiót tartó Gyülekezet. Győrben 1811. — Ezen énekes könyvet bévitte a' maga kebelébe immár a' Pesti nagy érdemű Evang. Magyar Gyülekezet is. Ha hogy a' két Magyar Hazában abból példványok kívánatnának, találtnak azok helyben a' Gyülekezethél, és Pesten *Institoris* Könyváros Úrnál. Az árra 24 garas.

J e l e n t é s.

A' Kir. Kamara *Ungvári* uradalmában ugyan tsak Ungvár városában helyheztetett Zatrpa Pál volt Apathecájának licitatio által leendő 's kihirdettetett eladása e' folyó esztendőnek 23-dik Januáriusára tétetett által, melly is ehezképpest mind azoknak tudtokra adatik, kiknek ezen patikának megvásárlásához kedvek van.

A' Svétziai Kórona Hertzeg' Fiának neveltetéséről a' Kurir' Januárius 1-ső napján kiadott oktatásának folytatása.

„Egy olly korban adom által Kigyelmednek az én fiamat, mellyben azokat az esméreteket, mellyek a' Svécziai Nemzetnek boldogságára szolgálhatnak, meg tudja itélni. — Gyakorta emlékeztesse Kigyelmed őtet arra, hogy az erőilen Fajedelem a' nemzetnek valóságos ostora, mellyel az egek azt megbüntetni kívánták, hogy a' birodalmaknak romlások, a' hazafiak közt való háború, a' népeknek rabszolgaságok legyenek az uralkodók' félékenységének szokott következései, hogy a' háború magában gondoltatván, minden

gonoszok közt, mellyek az Országokat érdekelhetik, legiszonyúbb legyen; de vannak olly környüállások, mellyekben az igen hasznos eszköz szokott lenni a' nemzet' hathatós erejének 's gondolkozása módjának vissza szerzésére, 's annak azon szerentsétlenségtől való megoltalmazására, melly szerént előbbi ditsósságét elvesztheti és más országoknak hatalmok alá vettethetik. Hogy ha tehát valamelly ország veszedelmében forog, és az arra követhető gyalázatot fegyver nélkül eligazítani nem lehet, köteles a' Fejedelem birodalma mástól való nem függésének fenn tartására mindent elkövetni, és hogy e' legyen az a' szempillantat, mellyben az ő lelke' erőssége kifejtődhetik, és hogy ő derék és bátor buzíú férfiaktól körülvéetvén, minden politikai prioritziümokra való tekintet nélkül, fő vége a' haza' megszabadíttatása lévén, az ellen fegyvert fogjon, a' ki azt hatalma alá vetni igyekszik. —

, Szoktassa Kegyelmed az én fiamat arra, hogy ő vigyázatlan és haszontalan hírharang emberekre ne támaszkodjon, az elsőbök önnön való szeretetekből, az utolsóbbak tulajdon hasznok kereséséből fogják őtet elárulni. —

, Az én fiom' első két esztendőbéli nevelésnek fundamentomos ágazatai, a' vallás, a' historia, a' geografia, a' statistica, a' mathesis, az arithmetica, az írás és a' testbéli gyakorlások legyenek; ezen két esztendőnek eltelése után meg fogom a' Királyt kérni, hogy más tanítás módját parantsolai méltóztasson. —

, A' vallás' tanulása, az erköltsi szelid és jöltévő tudomány esmérétére fogja őtet vezetni.

Evvel töltse - bé Kigyelmed az én fiam szívét. — Szükség, hogy ő minden népeknek históriáját tanulja, mindazáltal ezen tudománynak tanulása mellett, kiválképen azon népek igazgatása módját, törvényeit, és azt a befolyást kell néki megtanúlni, a' mellyek azon népek erköltsaiknek és boldogságoknak esméretére utat nyitnak. Fő képpen a' hadi mesterségnek tanulására kell az én fiannak magát szentelni. Minden uralkodó Fejedelemnek vezérnek kell lenni a' mi időnkben. Láttuk azt a' rettentő nagy kárt, a' melly abból következik, ha a' maga urának számot adni tartozó Generál olly vezérnek tétetik elenébe, a' ki mindent a' maga tettése szerint határoz - meg. Arra való nézve ideje korán kell az én fiamat arra szoktatni, hogy az időnek semmi változásaival ne gondoljon, hogy a' maga erejét erősítse, hogy annál fogva az ülő életmódjának jövődében semmi befolyása ne legyen az ő életének és tselekedeteinek sinor mértékébe. A' hegyekbe, bányákba való úttazás, az úszás és lovaglás olly gyakoroltatások, mellyek a' lélekek minémúségeit kifejtőztetik, a' mennyiben a' hadakozásra emlékeztetik, és a' veszedelmek esméretit fel serkentik, mellyeket szüntelen elméjében kell tartani, ha azoktól meg rettenni nem akar. —

„A' Geografiának tanulását a' Statistika tanulásával, kiválképen Svéczia Országban öszve kell kaptsolni. Ezt minden leg kissebb részében meg kell az én fiannak tanulni, hogy annál fogva igaz esmérete lehessen az Ország segítő kútfejeiről, hogy sem ő maga, sem a' nép vesze-

delmes tsábításba ne essenek. Nem kívánom, hogy ennek a' tanításnak része a' számra határozassék, mivel tökéletesen kell néki azt tudni, ő azt az utazás, és a' minden kar és rendheli megvilágosodott emberekkel való társalkodása által a' maga emlékeztető tehetségében leg jobban bé fogja nyomni. Azokban a' tartományokban lévő megvilágosodott falusi emberek, és mezzei gazdák, kiket ő meg fog jövendőben látogatni, a' föld termőkenségére, azok' termésének minéműségekre, árrokra, és termő földjeikre vetett adóra őtet tudósítani fogják. — A' városokban lévő igazgatók, a' tartományokbéli közönséges igazgatásnak módját vele megesmértetik, és a' tudós törvénytudók az ő köztök való mulatásában az ő társalkodását formálni fogják. Az ő velek való társalkodásában, a' Svéczia ország jussait és törvényeit vele megesmértetik, és addig, míg ideje engedi, magát a' törvényes tudománynak tanulására adhattya. —

„Azt a' tudásra való vágyódást, melly az én fiam szívében a' dolgoknak leg elsőb esméretét felébreszti, használni kell, 's őtet minde-nüvé elvinni, a' hol valamit tanulhat. Ezeket a' kijárásokat mint sarkalatos dolgokat használni kell, 's vele mind előre mind azután mind azt megolvastatni, a' minek azokban befolyások van. Midőn a' hajóseregeket meglátogatja, szükség, hogy a' leg nevezetesebb tengeri verekedéseket megesmérje, és hogy azokat a' manővereket, az az, fordulásokat, mellyek a' tsatáknak véget vethetnek az őtet késérő tudós és nagy tapasztalású hajós néki megmutassa. Midőn valamelly

erősséget megnézeget, egy indzsioőr kövesse őtet, a' ki mind a' föld fekvését, mind a' vár építését, mind annak megtámadását, mind pedig védelmezését megmutassa. A' finantziáknak és manufakturáknak szükséges esméretét *Schmitt* munkájából tanulja meg, a' szép mesterségeket a' *Winkelmann* írásaiból, a' szép tudományokat, az ezekről írt nevezetes munkákban megolvashattya. —

„A' nevelésben leg nagyobb nehézség a' nevéndék akaratjának vezérlése, mellyre nézve szükség az én fiamnak olly historiai munkákat adni, a' mellyet ő gyönyörűséggel és pedig maga olvasson, szükség, hogy olvasásáról számot adjon, de inkább szóval mint írásban; szükségesebb lévén egy Svécziái Princtznek a' beszédben való tehetség, mint más akarmi. Erre nézve úgy itélem, hogy az én fiamnak a' beszéd mesterségének meg könnyítésére szükség, hogy Kigyelmed, minden héten egyszer vagy kéttzer a' maga tettése szerint olly személyeket hívjon, a' kiknek érdemeiket esméri. —

„Kívánom, hogy az én fiam néhány szempillantatokat a' külföldi literaturának is szenteljen, mivel azokból fogja más nemzeteknek indulatjokat, természeteket és gondolkozások módját, egy szóval, másoktól megkülömböztető tulajdonságokat megismerni, és az idegeneket az olly tárgyokról, mellyek a' Princtznek szokott kérdeseiken kívül vannak, mulattatni tudni. —

„Szükség, hogy az én fiam munkára való óráit és házi foglalatosságait is meghatározzam. Ő neki reggel nyolctzadfél órakor fel kell kelni, tanulását nyolctz órakor elkezdni, 's azt 11 óráig folytatni. Tizenegy órakor a' maga Tanítójával és szolgálatban lévő kavallérjaival fölöstökömözzön; tizenkettődfél órától fogva egy óráig pihennye ki magát. — Vasárnapokon a' Kigyelmed választása szerént való személyek botcsattassanak az én fiammal való fölöstökömözésre.

„Egy órától fogva esteli 5 óráig folytassa a' fiam a' maga tanulását, hatodfél órakor jöjjön hozzám, 's vasárnap, kedden, és tsötörtökön nállam ebédeljen; a' több napokon maga ebédeljen. A' gyűllés szálákban és az asztal felett lassan lassan meg lehet az ebereket esmérni, 's erköltsi tulajdonságait kitanúlni. Az emberekkel való társalkodás gyakorlást és kellemetességet szerez, és eltávoztattya a' bátortalanságot, melly az oly gyermekekben, a' kik másoktól elválasztva, 's magánosságban neveltetnek szokott dolog, a' priutzekben pedig veszedelmes, mivel annál fogva a' mérészség, és a' szünet hang által megtalattatnak. Midőn nállam ebédel a' fiam, Svétziának leg elsőbb embereit nállam talallya és fedhetetlen életű tisztviselőket, nagy tapasztalású vitézeket, mélységes tudományú politikusokat, munkás gondviselőket és gazdákat fog beszélni hallani, ilyenképen az ily társaság is oktatására leszen, a' tanulás kedvetlenségeinek érzése nélkül. —

(Féjezetét a' jövő posta napon).